

УДК 378.147

DOI: 10.31376/2410-0897-2019-1-39-78-86

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ MOODLE

Бикова Тетяна Борисівна

аспірантка кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: profpedkoledg@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7347-7713

У статті здійснено аналіз вітчизняних досліджень і публікацій щодо визначення функціональних можливостей модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle для створення та використання дистанційних курсів, які визначено необхідною складовою процесу організації змішаного навчання. Висвітлено досвід експериментального використання дистанційних курсів у процесі викладання спеціальних дисциплін швейного профілю (основи композиції одягу, історія дизайну костюма і матеріальної культури, обладнання та автоматизація швейного виробництва). Наведено результати аналізу активності студентів за умови добровільної участі в середовищах розроблених курсів, що підтверджують доцільність їх використання як ресурсного компонента у процесі реалізації змішаного навчання під час викладання спеціальних дисциплін швейного профілю.

***Ключові слова:** змішане навчання, дистанційний курс, курс-ресурс, Moodle, спеціальні дисципліни швейного профілю, майстри виробничого навчання.*

Постановка проблеми. Зважаючи на загальні положення Закону України "Про освіту" [16], слід зазначити, що з метою задоволення потреб людини та суспільства на основі наукових досліджень, вітчизняного та іноземного досвіду у сфері освіти формується і реалізується державна політика. Зокрема, з-поміж принципів її втілення, на наш погляд, особливого значення набувають принципи сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу, створення умов для освіти протягом життя, доступності, міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України до Європейського простору [15].

Крім того, особливої актуальності набуває інноваційна діяльність закладів вищої освіти щодо пошуку ефективних шляхів створення та забезпечення рівних умов доступу до вищої освіти, розширення можливостей для їх здобуття, а також освіти протягом життя з урахуванням потреб і особи, і роботодавців. Не викликає сумніву те, що інноваційний характер діяльності закладів освіти реалізується через інноваційну діяльність усіх учасників освітнього процесу, однак визначальна роль має належати науковим, науково-педагогічним та педагогічним працівникам.

Відповідно до Національної рамки кваліфікацій [13], починаючи з шостого рівня, що відповідає ступеню вищої освіти «бакалавр», вимагається вміння застосування інноваційних підходів, їх провадження – на сьомому рівні (магістр), ініціювання інноваційних комплексних проектів – на восьмому (доктор філософії) та ініціювання оригінальних дослідницько-інноваційних комплексних проектів, спрямованих на розв'язання складних соціально значущих проблем, – на дев'ятому рівні (доктор наук). З огляду на досвід упровадження змішаного навчання як інноваційного підходу до організації освітнього процесу в Україні та світі ми обрали його для впровадження та подальшого ініціювання (у разі підтвердження ефективності) як раціональний шлях розв'язання проблем професійної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Змішане навчання в Україні та світі слід розглядати як відносно нове освітнє утворення. Загальноновизнане у світі визначення цього феномену як змішування очного навчання і навчання за допомогою комп'ютера пов'язане із виданням «The Handbook of Blended Learning» [18, с. 5] Бонком і Гремом у 2005 році. Більшість відомих вітчизняних дослідників (О. Барна, В. Биков, Ю. Богачков, К. Бугайчук, І. Вороникова, М. Іващенко, О. Коротун, В. Кухаренко, Н. Морзе, І. Пучков, Н. Рашевська, О. Рафальська, Н. Сиротенко, Г. Ткачук, Т. Шроль, Б. Шуневич та інші), які у своїх наукових працях висвітлили проблеми інформатизації освіти, впровадження дистанційного навчання, стверджує перспективність упровадження змішаного навчання в умовах сучасної освітньої ситуації.

Так, наприклад, Ю. Богачков та В. Кухаренко розглядали перспективи впровадження дистанційного навчання, починаючи ще з 90-х років. Б. Шуневич з 1998 року досліджував термінологічні проблеми дистанційного навчання, визначаючи його як перспективний напрям розвитку освіти. Він виявив відмінності між заочним та дистанційним навчанням, розробив вимоги до укладання курсів для дистанційного навчання, тестування у дистанційному навчанні, проаналізував особливості діяльності центрів дистанційного навчання

(1999 рік), з'ясував особливості мережевої термінології дистанційного навчання (2000 рік).

Приблизно з 2000 року на проблемах наукового забезпечення дистанційної освіти зосередив увагу В. Биков. У 2001 році В. Кухаренко та Н. Сиротенко опублікували посібник «Дистанційне навчання у схемах» [8], у 2002 – «Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс» [7]. З 2002 року Н. Морзе почала репрезентувати результати досліджень з проблеми впровадження дистанційного навчання та використання інноваційних педагогічних методів (інтерактивних методів, технології співробітництва, роботи в групах) у процесі його реалізації.

З 2003 року Б. Шуневич здійснив порівняльний аналіз витрат на традиційне та дистанційне навчання, зіставив вітчизняні та закордонні віртуальні середовища, дослідив періодизацію розвитку дистанційного навчання.

У 2005 році за редакцією В. Бикова та В. Кухаренка видано навчальний посібник «Дистанційний навчальний процес» [9]. В. Биков у 2007 році опублікував енциклопедичне визначення дистанційної освіти як різновиду освітньої системи, в якій використовуються переважно дистанційні технології навчання та організації освітнього процесу [1].

З 2007 року починає публікувати результати своїх досліджень з проблеми використання дистанційного навчання К. Бугайчук. У 2008 році група авторів (В. Биков, В. Кухаренко, Н. Сиротенко, Ю. Богачков) видала навчальний посібник «Технологія розробки дистанційного курсу», у якому описано практичні результати комбінування очного і дистанційного навчання через сайт НТУ «ХП» [2]. З 2008 року виходять публікації Н. Морзе стосовно використання платформ дистанційного навчання, а з 2009 року до кола її наукових інтересів додається проблема використання хмарних технологій.

У 2009 році група фахівців (Ю. Богачков, В. Биков, В. Красновська, В. Кухаренко) ініціювала впровадження дистанційного навчання в школі [6]. З 2009 року Б. Шуневич розглядає особливості комбінованого навчання (blended learning) у закладах вищої освіти в аспекті використання дистанційних курсів або їх елементів у традиційному навчанні [17, с. 231].

Приблизно з 2010 року увагу вчених привертає методика підготовки тьюторів (педагогів, діяльність яких спрямована на здійснення координації, модерації та фасилітації процесу становлення особистості в сучасних умовах навчання [4, с. 4]) для загальноосвітніх навчальних закладів та закладів вищої освіти.

З 2010 року К. Бугайчук публікує дослідження щодо можливостей використання системи Moodle в навчальному процесі; Н. Рашевська студіює використання змішаного навчання як психолого-педагогічну проблему та його можливості у процесі вивчення вищої математики, а також специфіку впровадження дистанційної освіти.

Починаючи з 2011 року, активно досліджують проблеми використання (К. Бугайчук, В. Кухаренко) та можливості засобів мобільного навчання (Н. Рашевська). У 2012 році до вивчення можливостей системи дистанційного навчання Moodle долучаються Н. Рашевська та О. Рафальська.

З 2012 року В. Кухаренко активно використовує окреслені напрацювання у процесі дослідження змішаного навчання, натомість О. Рафальська розглядає технологію змішаного навчання як інновацію дистанційної освіти. У 2013 році було розроблено Положення про дистанційне навчання [11].

Г. Ткачук, детально дослідивши особливості розроблення та використання веб-ресурсів, у 2014 році представила результати вивчення особливостей організації навчальних ресурсів дистанційного курсу на базі платформи MOODLE та використання хмарних технологій, а у 2015 році описала особливості створення тестів у системі Moodle.

Коло наукових інтересів І. Воротникової становлять проблеми використання ІКТ, інтернет-сервісів, мобільних технологій, які є основою запровадження змішаного навчання. Результати її досліджень щодо можливостей використання змішаного навчання публікуються з 2015 року.

З 2015 року О. Коротун розглядає змішане навчання у процесі формування ІКТ-компетентності вчителів. У 2016 році вона досліджує педагогічні принципи та методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. У цьому ж році вийшла колективна монографія «Теорія та практика змішаного навчання» [10], після чого до вивчення його особливостей долучилися О. Барна, І. Пучков, Т. Шроль, Г. Ткачук та інші. Особливої актуальності проблема змішаного навчання набуває у період 2017–2018 років.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що в Україні є достатня кількість теоретичних напрацювань щодо функціональних можливостей модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle, методичних праць, що стосуються особливостей побудови дистанційних курсів на платформі Moodle, які визначено необхідною складовою процесу організації змішаного навчання. Однак, незважаючи на зазначені можливості використання окреслених напрацювань у напрямі досягнення більш високих показників ефективності освітнього процесу, в Україні вони не набули масового характеру.

Формулювання мети статті. Метою статті є висвітлення досвіду використання дистанційних курсів, створених засобами Moodle, як ресурсного компонента забезпечення дистанційної складової змішаного навчання у процесі викладання спеціальних дисциплін швейного профілю.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на те, що змішане навчання реалізується шляхом поєднання елементів он-лайн навчання, традиційного навчання, самостійного навчання, воно дозволяє модернізувати освітнє середовище у напрямі забезпечення інноваційності, доступності, прозорості, гнучкості й відкритості освітнього процесу. Відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері професійної освіти «Сучасна професійна освіта» на період до 2027 року саме ці характеристики набувають пріоритетності [5]. Крім того, з огляду на особливу потребу реалізації права на освіту впродовж життя для майбутніх майстрів виробничого навчання швейного профілю, для яких нині особливо гостро постала проблема необхідності поєднувати навчальну та трудову діяльність, було прийнято рішення організувати спеціальні умови для забезпечення ефективної діяльності у процесі виконання ними завдань самостійної роботи. Розглядаючи самостійну роботу як плановану роботу студентів щодо виконання завдань під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі [14], ми розробили три дистанційні курси-ресурси для адаптованого використання змішаного навчання: «Основи композиції одягу» (ДК «ОКО»), «Історія дизайну костюма і матеріальної культури» (ДК «ІДК і МК»), «Обладнання та автоматизація швейного виробництва» (ДК «ОАШВ»). Розглянемо особливості створення цих курсів більш детально.

У результаті виконання програми відкритого дистанційного курсу «Змішане навчання», що проводився Проблемною лабораторією дистанційного навчання Національного технічного університету «ХП» у 2017 році, було розроблено дистанційний курс «Основи композиції одягу». Його зміст побудований відповідно до однойменної програми вивчення навчальної дисципліни самостійного вибору навчального закладу навчального плану підготовки молодшого спеціаліста за спеціальністю Професійна освіта (Технологія виробів швейного виробництва). Він орієнтований на студентів, що навчаються на випускних курсах: четвертому (вступ на основі базової загальної освіти) і другому (вступ на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник»).

Загалом, основними елементами дистанційного курсу, крім структурованого тексту, є: система навчально-методичних матеріалів та система освітніх послуг, які різняться своїм призначенням, а також формою і змістом [9]. Система освітніх послуг охоплює підсистеми, спрямовані на доставку навчальних матеріалів, забезпечення адаптації та мотивації, організації самостійної роботи, самооцінювання та контроль результатів навчання, технічну підтримку [10, с. 28].

Для поєднання аудиторних занять та самостійної роботи студентів у дистанційному курсі було обрано варіант викладання лекційного матеріалу в аудиторії відповідно до розкладу та перенесення частини навчального матеріалу в тижневий формат ДК «ОКО». Кожен тиждень організовано за однотипною структурою:

1. Тема тижня.
2. Мотиваційний блок. Мета тижня побудована відповідно до таксономії Блума [10, с. 91].
3. Блок тижневих завдань. Завдання тижня деталізують мету, акцентуючи увагу на умовах її реалізації. Основним елементом завдань є ключове дієслово, що відображає передбачуваний результат діяльності.
4. Допоміжні матеріали (інформаційного-довідкового, процедурного та рекомендаційного характеру). Під час створення допоміжних матеріалів було здійснено спробу реалізації способу наочного подання. Задля цього були використані інформаційні матеріали у вигляді презентацій, відеофрагментів, ментальних карт, інфографіки, веб-посилань на зовнішні ресурси Інтернету. Серед варіантів створення процедурних допоміжних матеріалів було обрано формат ілюстрованих покрокових інструкцій, призначених для виконання студентами певних дій та операцій технічного характеру (використання можливостей збереження навчальних матеріалів та обміну ними засобами Google Діску, шаблони та приклади виконання завдань, ілюстроване пояснення, що таке опорний конспект, тощо). Окремим видом процедурних матеріалів є тести. Вони розміщені наприкінці тижневих тем, що містять значну кількість теоретичного матеріалу. Тестові завдання створені з використанням системного модуля Moodle «Тест», що вможливує створення завдань різних типів (множинний вибір, на відповідність, коротка відповідь, перетягування слів на зображення тощо) та спеціальних налаштувань (способу відображення завдань, оцінювання окремих завдань та тесту в цілому, процесу та результату виконання тесту, присвоювання балів відповідно до рівня впевненості у правильності відповіді, обмеження часу, кількості спроб тощо).

5. Блок результатів (форум «Результати тижня» та елемент «Тижневе опитування» (опитувальник для реалізації рефлексії, створений засобом Google Форми)).

Підготовка до виконання та захисту завдань аудиторних практичних робіт відбувалась із використанням контенту дистанційного курсу. Для забезпечення педагогічної підтримки засобами системи Moodle було створено середовище взаємодопомоги (форуми «Новини курсу» (для розміщення загальних новин та оголошень щодо окремих подій процесу навчання), «Є питання» (для спілкування з викладачем та однокурсниками (запитання, проблеми, підтримка, обмін досвідом)) та веб-посилання на інфографіку «Прості поради, як виконувати потижневі завдання»). Варіант виконання та захисту практичних робіт відповідно до своїх можливостей студенти обирають самостійно. За умови традиційного варіанта студенти можуть виконувати завдання практичних робіт у паперовому варіанті та захищати їх на аудиторних заняттях. За умови вибору дистанційного варіанта студенти можуть працювати над виконанням тижневих завдань, розміщених у дистанційному курсі, викладаючи результати роботи у тижневих форумах «Результати тижня». Елемент курсу «Форум» надає можливість студентам додати нову тему, де вони мають розміщувати виконані завдання для обговорення та оцінювання навчальних досягнень.

Крім оцінювання діяльності викладачем, студентам надано можливість залишати коментарі та поради один одному та викладачу. Так, захист робіт здійснюється шляхом групових обговорень результатів навчальної діяльності у відповідних форумах. Змішаний варіант передбачає гнучкий вибір варіантів виконання завдань (паперовий чи електронний) та формату захисту робіт (аудиторний чи дистанційний). Причому електронний варіант виконання практичних робіт може бути захищений в аудиторії [3].

У межах курсу передбачена рейтингова система оцінювання – це система визначення якості виконаної слухачем аудиторної, дистанційної й самостійної навчальної роботи та рівня набутих ним знань та вмінь шляхом оцінювання в балах результатів цієї роботи [3].

Зважаючи на те, що ДК «ОКО» та ідея апробації дієвості змішаного навчання в умовах професійно-педагогічного коледжу були експериментальними, студентам було надано право вибору щодо використання дистанційних елементів у процесі навчання. Слід зазначити, що 39 % студентів зареєструвалися в дистанційному курсі та використовували його матеріали у процесі підготовки до занять, 15 % – прийняли рішення не використовувати дистанційний курс, оскільки аудиторних занять їм достатньо, 25 % – не мали доступу до Інтернету, решта (21 %) недостатньо володіє навичками використання комп'ютера в навчальних цілях, тому від використання дистанційного навчання відмовились. 36 % студентів, зареєстрованих у ДК «ОКО», частину практичних завдань намагалися виконувати в дистанційному середовищі, 9 % – виконали завдання курсу дистанційно в повному обсязі.

З метою розширення можливостей використання дистанційних курсів у 2018 році було виконано програму відкритого дистанційного курсу «Основи дистанційного навчання» Проблемної лабораторії дистанційного навчання Національного технічного університету «ХПІ». Результатом навчання було розроблення дистанційного курсу «Історія дизайну костюма і матеріальної культури». Його зміст відображає програму курсу відповідної навчальної дисципліни самостійного вибору навчального закладу навчального плану підготовки молодшого спеціаліста за спеціальністю Професійна освіта (Технологія виробів швейного виробництва). Курс орієнтовано на студентів, що навчаються на третьому (вступ на основі базової загальної освіти) і другому (вступ на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник») курсах.

Структура курсу подібна до ДК «ОКО». Однак у ДК «ІДК і МК» блок завдань передбачає розміщення кожного з них як окремого елемента. Такий спосіб дозволяє заносити оцінки за виконання кожного завдання тижня окремо в блок системи Moodle «Журнал оцінок» на відміну від відображення підсумкової оцінки за тиждень у «Журналі оцінок» ДК «ОКО». Суттєва відмінність полягає в тому, що варіант відображення підсумкової оцінки за тиждень вимагає ведення окремого журналу успішності для реєстрації результатів виконання тижневих завдань з використанням редактора електронних таблиць MS Excel.

Незначні зміни також було внесено в спосіб організації роботи форуму «Результати тижня». Автором курсу попередньо розміщено теми в кожному тижневому форумі результатів для подання студентами створених матеріалів як коментарів. У курсі ДК «ОКО» студенти створювали відповідні теми самостійно.

У блоці результатів елемент «Тижневе опитування» ДК «ОКО», створений засобом Google Форми, було замінено на елемент «Рефлексія тижня», створений з використанням системного модуля зворотного зв'язку в ДК «ІДК і МК». Цей модуль дозволяє викладачеві організувати власне опитування для ознайомлення з думками учасників дистанційного курсу. Метою тижневої рефлексії було зібрати інформацію щодо задоволеності результатами власної діяльності, витрат часу на виконання завдань, виявлення найбільш складних та найбільш простих завдань, побажань студентів щодо вдосконалення процесу навчання в дистанційному курсі.

Слід зазначити, що для забезпечення завершеності курсу «ІДК і МК», крім тематичних тижнів, було створено підсумковий тиждень. Змістовим наповненням тижня передбачено створення студентами звітів особистих досягнень, їх рецензування за спільно створеними та узгодженими критеріями. Рецензування студентських звітів забезпечує модуль «Семинар». На завершення курсу студентам також було запропоновано фінальну анкету (соціологічне дослідження, створене розробниками системи Moodle) з вибором типу обстеження COLLES (від англ. Constructivist On-Line Learning Environment Survey – конструктивістське On-Line опитування про навчальне середовище), зокрема варіант анкети COLLES («фактично»), що передбачає оцінювання особистого досвіду респондентів [12].

Аналізуючи активність залучення студентів до роботи в середовищі ДК «ІДК і МК», зауважимо, що 39 % студентів зареєструвалися в дистанційному курсі, 20 % – не мали доступу до Інтернету, 24 % відзначили, що недостатньо володіють комп'ютером, 17 % не виявили бажання використовувати дистанційний курс, оскільки вони надають перевагу аудиторним заняттям. Використовувати дистанційний курс повною мірою не вирішив ніхто, скористався інформаційними ресурсами 71 % зареєстрованих студентів, 29 % – використали можливості дистанційної звітності під час захисту результатів виконання практичних робіт.

До початку 2018–2019 навчального року було прийнято рішення щодо розроблення дистанційного курсу з навчальної дисципліни «Обладнання та автоматизація швейного виробництва» для студентів третього (вступ на основі базової загальної освіти) і першого (вступ на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник») курсів спеціальності Професійна освіта (Технологія виробів швейного виробництва). Зважаючи на те, що студенти, які вступили на навчання на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник», у закладах професійно-технічної освіти вже набули досвіду вивчення відповідної дисципліни, навчальний матеріал вони вивчають протягом лише одного семестру. Натомість студенти, які вступили на навчання на основі базової загальної освіти, мали можливість вивчати лише окремі теми на уроках трудового навчання та технологій. Тому зміст навчальної дисципліни було поділено на два блоки. Матеріал першого блоку (загальні уявлення про види обладнання цехів швейного виробництва, їх призначення, історичні відомості стосовно їх створення та розвитку) вивчається лише студентами третього курсу (вступ на основі базової загальної освіти). Матеріал другого блоку (будова та принцип роботи технологічного обладнання цехів швейного виробництва, напрями його автоматизації) вивчається студентами третього курсу (вступ на основі базової загальної освіти) та першого курсу (вступ на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник»). Для організації додаткової педагогічної підтримки вивчення матеріалу другого блоку розроблено дистанційний курс «Обладнання та автоматизація швейного виробництва» (ДК «ОАШВ»). Він побудований не за тижневим (як два попередні), а за тематичним форматом. Вибір формату пов'язаний з можливими розбіжностями в академічному розкладі двох різних груп.

Загальна структура тем відповідає структурі тижнів попередніх дистанційних курсів (тема, мотиваційний блок, блок завдань, допоміжні матеріали, блок результатів). Блок завдань не передбачає їх поділ на окремі структурні елементи, розміщення результатів виконання завдань студентами у форумі «Результати до теми» передбачено у самостійно створених темах (так само, як у ДК «ОКО»). Для організації рефлексії використано елемент «Рефлексія тижня», створений з використанням системного модуля зворотного зв'язку (аналогічно до ДК «ІДК і МК»).

Оскільки вивчення навчальної дисципліни завершується складанням екзамену, то наприкінці дистанційного курсу введено елемент (останню тему) «Підсумки вивчення курсу». Він уміщує перелік питань до екзамену, «Фінальний тест» та «Підсумковий форум». Фінальний тест надає можливість перевірити рівень засвоєння теоретичного матеріалу, а підсумковий форум створено для спільного обговорення проблем, що можуть виникати у процесі підготовки до екзамену.

За умови виконання студентами всіх завдань курсу, успішного проходження підсумкового тесту (оцінка «відмінно») та отримання середнього рейтингового бала за курс у межах від 85 до 100 студент має право на автоматичне зарахування результату вивчення навчального курсу.

Активність залучення студентів до роботи в середовищі ДК «ОАШВ» має такі показники: 28 % студентів зареєструвалися в курсі, 35 % не мають доступу до Інтернету, 23 % осіб недостатньо володіють комп'ютером, тому не використовували ДК, 14% прийняли рішення не використовувати дистанційну підтримку навчання принципово. Натомість 22 % зареєстрованих використовували ресурси дистанційного курсу, 67 % використовували інформаційні ресурси та можливості дистанційного варіанта виконання всіх практичних завдань, 33 % виконали програму курсу достроково завдяки використанню ДК «ОАШВ», 44 % брали активну участь в обговореннях результативності свого навчання в дистанційному курсі та

проблем, що виникали в процесі, надаючи рекомендації щодо поліпшення змістового наповнення дистанційного курсу.

З метою унаочнення результатів використання створених дистанційних курсів та їх порівняння у межах формальної освіти за денною формою навчання було використано зведену діаграму (рис. 1). Результати засвідчують такі факти: для значної кількості студентів затребуваною є ресурсна функція дистанційних курсів, що проявляється у потребі студентів отримувати структуровану, мультимедійну інформацію, яка відповідає змісту навчальної дисципліни; достатня кількість студентів зацікавлена у якісному, зрозумілому та доступному контенті (підтверджується результатами щотижневих обговорень щодо задоволеності контентом та виявленими недоліками); наведені показники епізодичного та постійного використання засвідчують готовність студентів до застосування нового для них способу навчання (показники будуть збільшуватися за умови педагогічної вимоги або стимулювання). Останнє підтверджено у процесі навчально-пізнавальної діяльності у ДК «ОАШВ» відповідно до програми вивчення навчальної дисципліни, для якої передбачено складання екзамену.

Проведене дослідження також показало, що недоцільно нехтувати проблемою недостатньої технічної забезпеченості студентів (відсутність доступу до Інтернету). Інакше кажучи, для більш ефективної реалізації запровадження дистанційних курсів за умови змішаного навчання необхідно надавати студентам доступ до мережі у процесі проведення аудиторних занять. Натомість ситуація стосовно проблеми недостатнього рівня комп'ютерної грамотності поступово починає поліпшуватись. До того ж можливість демонстрації прийомів мережевої роботи з навчальним контентом в аудиторії (за умови належного рівня матеріального забезпечення викладання дисциплін) забезпечить більш швидкі темпи подолання комп'ютерної та цифрової безграмотності деяких студентів.

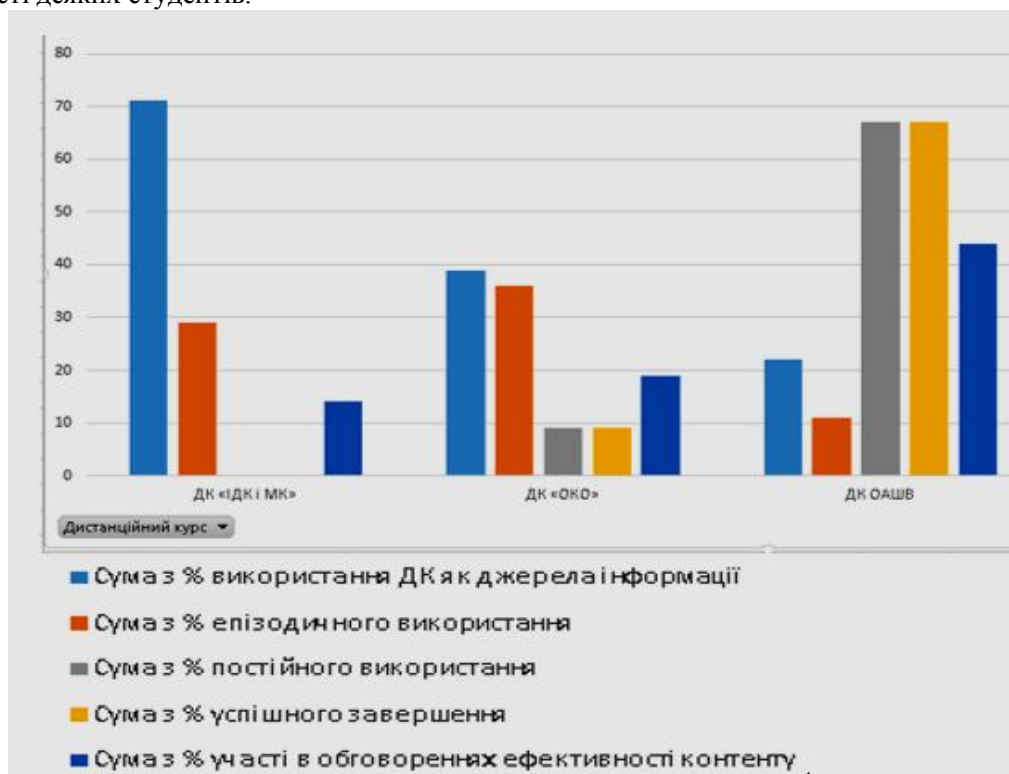

Рис. 1. Результативність використання дистанційних курсів

Висновки. Отже, досвід експериментального використання дистанційних курсів, створених засобами Moodle, підтверджує доцільність їх використання як ресурсного компонента у процесі реалізації змішаного навчання під час викладання спеціальних дисциплін швейного профілю. Отримані результати засвідчують перспективність розроблення методичного супроводу впровадження змішаного навчання в професійну освіту та обґрунтовують необхідність проведення спеціальних заходів для викладачів професійно-педагогічного коледжу з метою стимулювання їх до впровадження цієї інновації в професійну діяльність.

Список використаної літератури

1. Биков В. Ю. Дистанційна навчання. Енциклопедія освіти України / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. С. 191–193.
2. Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г., Рибалко О. В., Богачков Ю. М. Технологія створення

дистанційного курсу: навчальний посібник / за ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. К.: Міленіум, 2008. 324 с.

3. Іващенко М. В., Бикова Т. Б. Особливості підготовки майстрів виробничого навчання швейного профілю з використанням елементів дистанційного навчання. Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Глухів, 22–23 травня 2018 р. Глухів: РРВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2018. С. 40–41.

4. Іващенко М. В. Формування готовності студентів вищих педагогічних навчальних закладів до діяльності тьютора: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2011. 234 с.

5. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної освіти «Сучасна професійна освіта» на період до 2027 року: Проект. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/17/1kontseptsiya.docx> (дата звернення: 02.03.2019).

6. Кухаренко В. М., Богачков Ю. М., Биков В. Ю., Красношарпа В. О., Пасіхов Ю. Я. Концепція проекту «Дистанційне навчання школярів». Інформаційні технології і засоби навчання. Київ, 2009. № 5 (13). URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/krio/wp-content/uploads/sites/41/2013/04/Vogachkov.pdf> (дата звернення: 02.03.2019).

7. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: навч. посібник / за ред. В. М. Кухаренка, 3-є вид. Харків: НТУ «ХПІ», «Торсінг», 2002. 320 с.

8. Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання у схемах: посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2001. 64 с.

9. Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г., Молодих Г. С., Твердохлебова Н. Є. Дистанційний навчальний процес: навчальний посібник / за ред. В. Ю. Бикова, В. М. Кухаренка. К.: Міленіум, 2005. 292 с.

10. Кухаренко В. М., Березенська С. М., Бугайчук К. Л., Олійник Н. Ю., Олійник Т. О., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г., Столяревська А. Л. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / ред. В. М. Кухаренко. Харків: Міськдрук, 2016. 284 с.

11. Малоюкова І. Г., Богачков Ю. М. Положення про дистанційне навчання URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1321> (дата звернення: 02.03.2019).

12. Микитенко П. В. Соціологічні дослідження засобами LCMS MOODLE. FOSS Lviv-2015: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 2015. С. 70-72. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/17101> (дата звернення: 02.03.2019).

13. Національна рамка кваліфікацій: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. Дата оновлення: 06.01.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-#n12> (дата звернення: 02.03.2019).

14. Організація самостійної роботи студентів: методичні рекомендації для викладачів вищих навчальних закладів 1-2 рівнів акредитації. URL: <https://vseosvita.ua/library/organizacia-samostijnoi-roboti-studentiv-metodicni-rekomendacii-dla-vikladaciv-visih-navcalnih-zakladiv-1-2-rivniv-akreditacii-50980.html> (дата звернення: 02.03.2019).

15. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 02.03.2019).

16. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 02.03.2019).

17. Шуевич Б. І. Тенденції розвитку складових частин організації дистанційного навчання. Вісник Національного університету "Львівська політехніка": Інформаційні системи та мережі. Львів, 2009. № 653. С. 231–239.

18. Bonk, Curtis J. & Graham, Charles R. (2005). The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs. 585 p. (in English)

THE IMPLEMENTATION OF A DISTANCE COMPONENT IN BLENDED LEARNING BY MOODLE MEANS

Bykova Tetyana

Post-graduate Student of the Department of General Pedagogy and Educational Management
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *In conditions of modern education the principles of promoting sustainable development of society, implemented through the introduction of innovative activities of higher educational institutions, acquire special significance. The experience of introducing the blended learning as an innovative approach to the organization of educational process in Ukraine and in the world was chosen to solve the problems of professional education. In particular it may be used for expanding the opportunities of quality assurance to the education of future Masters of Industrial Training of the sewing profile.*

Purpose. *The purpose of the article is presentation of the experience of using distance courses created by Moodle as a resource component of providing the distance component of blended learning in teaching special disciplines of the sewing profile.*

Methods. *Theoretical methods (analysis, synthesis, comparison, generalization) were used to find out the results of research by native scientists in the field of informatization of education, introduction of distance learning,*

blended learning. The foundations of pedagogical designing were used in the process of creation of the distance courses by means of Moodle for teaching special disciplines of the sewing profile. Confirmation of the effectiveness of the developed distance courses was carried out through their experimental use. To obtain empirical data on students' satisfaction by the processes and outcomes of learning activities in the distance learning environment we used survey and questioning methods. For the visual presentation the study results, the mathematical processing of data with the construction of the consolidated diagram were used.

Results. *In the process of the experimental use the distance courses created by means of MOODLE, the appropriateness of their use as a resource component in the process of implementing blended learning during the teaching special disciplines of the sewing profile have been confirmed.*

Originality. *For the first time the distance courses-resources on special disciplines were used in the process of training the Masters of Industrial Training of the sewing profile in the Professional Pedagogical College.*

Conclusion. *The obtained results demonstrate the prospect of the developing methodological support for the introduction of blended learning in professional education and organization the special measures for teachers of the Professional Pedagogical College in order to encourage them to implement the indicated innovation in their professional activities.*

Key words. *Blended learning, distance course, course-resource, Moodle, special disciplines of sewing profile, the Masters of Industrial Training.*

References

1. Bykov, V. Ju. (2008). Distance learning. *Encyklopedija osvity Ukrainy*. (pp. 191–193). Kyiv: Junikom Inter [in Ukrainian].
2. Bykov, V. Ju., Boghachkov, Ju. M., Kukharenko, V. M., Syrotenko, N. Gh., & Rybalko, O. V. (2008). Tekhnologhija stvorennja dystancijnogho kursu [in Ukrainian].
3. Ivashhenko, M. V., Bykova, T. B. (2018) Osoblyvosti pidgotovky majstriv vyrobnychogho navchannja shvejnogho profilju z vykorystannjam elementiv dystancijnogho navchannja. *Aktualjni problemy tekhnologhichnoji i profesijnoji osvity*. (pp. 40–41) [in Ukrainian].
4. Ivashhenko, M. V. (2011). *Forming Readiness of Students to Tutor's Activity in Higher Pedagogical Educational Institutions*. Candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Koncepcija realizaciji derzhavnoji polityky u sferi profesijnoji osvity «Suchasna profesijna osvita» na period do 2027 roku: Project. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennja/2018/10/17/1kontseptsiya.docx> [in Ukrainian]
6. Bogachkov, Y. M., Bykov, V. Y., Krasnoshapka, V. O., Kukharenko, V. M., & Pasikhov, Y. Y. (2009). Koncepcija Proektu «Dystancijne navchannja shkoljariv». *Informacijni tekhnologhiji i zasoby navchannja*, 13 (5). <http://web.kpi.kharkov.ua/krio/wp-content/uploads/sites/41/2013/04/Bogachkov.pdf>.
7. Kukharenko, V.M., Rybalko, O.V., Syrotenko, N.Gh (2002) Dystancijne navchannja: Umovy zastosuvannja. Dystancijnyj kurs: Kharkiv: NTU "KhPI", "Torsingh" [in Ukrainian].
8. Kukharenko, V. M., & Syrotenko, N. Gh. (2001). Dystancijne navchannja u skhemakh. Posibnyk. Kharkiv: NTU «KhPI». [in Ukrainian].
9. Kukharenko, V. M., Syrotenko, N. Gh., Molodykh, Gh. S., & Tverdokhljebova, N. Je. (2005). Distance learning process. Kyiv: *Milenium*. [in Ukrainian].
10. Kukharenko, V. M. (2016). Theory and practice of blended learning / V. M. Kukharenko, S. M. Berezenska, K. L. Buhachuk, N. Yu. Oliinyk, T. O. Oliinyk, O. V. Rybalko, N. H. Syrotenko, A. L. Stoliarevska. Kharkiv : *Miskdruk, NTU "KhPI"*, 284 p. [in Ukrainian].
11. Maljukova I.Gh., Boghachkov Ju.M. Polozhennja pro dystancijne navchannja. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1321>. [in Ukrainian].
12. Mykytenko, P. V. (2015). Sociological research by means LCMS MOODLE. *FOSS Lviv 2015*, 71–73. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1321> [in Ukrainian].
13. Nacionaljna ramka kvalifikacij: *Dodatok do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy from November 23rd*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p#n12>. [in Ukrainian].
14. Orhанизacija samostijnoji roboty studentiv: metodychni rekomendacii dlja vykladachiv vyshhykh navchalnykh zakladiv 1-2 rivniv akredytacii. <https://vseosvita.ua/library/organizacia-samostijnoi-roboti-studentiv-metodicni-rekomendacii-dla-vykladaciv-visih-navcalnih-zakladiv-1-2-rivniv-akreditacii-50980.html>. [in Ukrainian].
15. Pro vyshhu osvitu. № 1556-VII. (2014). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. [in Ukrainian].
16. Pro vyshhu osvitu. № 2145-VIII. (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. [in Ukrainian].
17. Shunevych, B. I. (2009). Tendenciji rozvytku skladovykh chastyn orhанизaciji dystancijnogho navchannja <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/mtb/2301>. [in Ukrainian].
18. Bonk, Curtis J. & Graham, Charles R. (2005). *The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs*. 585 p. [in English].

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДИСТАНЦИОННОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ СРЕДСТВАМИ MOODLE

Быкова Татьяна Борисовна

аспирантка кафедры педагогики и менеджмента образования

Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

В статье проведен анализ отечественных исследований и публикаций по определению функциональных возможностей модульной объектно-ориентированной динамической учебной среды Moodle для создания и использования дистанционных курсов, которые являются необходимой составляющей процесса организации смешанного обучения. Освещен опыт экспериментального использования дистанционных курсов в процессе преподавания специальных дисциплин швейного профиля (основы композиции одежды, история дизайна костюма и материальной культуры, оборудование и автоматизация швейного производства). Поданы результаты анализа активности студентов при условии добровольного участия в средах разработанных курсов, подтверждающие целесообразность их использования в качестве ресурсного компонента процесса реализации смешанного обучения во время преподавания специальных дисциплин швейного профиля.

Ключевые слова: смешанное обучение, дистанционный курс, курс-ресурс, Moodle, специальные дисциплины швейного профиля, мастера производственного обучения.

Отримано редакцією 07.03.2019 р.

УДК 373.3.011.3-051:316.72

DOI: 10.31376/2410-0897-2019-1-39-86-92

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДЛЯ РОБОТИ В ПОЛІЕТНІЧНОМУ РЕГІОНІ

Атрощенко Тетяна Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти

Мукачівський державний університет

e-mail: tatiyana05071976@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4595-1662

У статті розкрито особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів для роботи в поліетнічному регіоні. Представлено аналіз феномену професійної підготовки та діяльності вчителя початкових класів. Запропоновано власне визначення понять «професійна підготовка вчителя початкових класів» та «готовність майбутнього вчителя початкових класів до роботи з багатонаціональним контингентом учнів». Визначено основні шляхи забезпечення ефективної професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів для роботи в поліетнічному регіоні.

Ключові слова: вчитель початкових класів, готовність майбутнього вчителя початкових класів до роботи з багатонаціональним контингентом учнів, міжетнічна толерантність, поліетнічний регіон, полікультурна освіта, професійна підготовка вчителя початкових класів.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси в сучасному світі здійснюють відповідний вплив на вітчизняну систему освіти, вимагаючи педагога нового покоління, здатного здійснювати професійну діяльність згідно з вимогами полікультурної освіти. Професія вчителя початкових класів, особливо в умовах поліетнічного регіону, є унікальною, адже від рівня фахової підготовки та полікультурної компетентності першого вчителя, його професіоналізму, готовності до міжетнічної взаємодії, творчості, самовдосконалення залежить ефективність навчально-виховного процесу в початковій школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє дійти висновку, що питання підготовки вчителів знайшли розв'язання у працях О. Абдуліної, М. Євтуха, І. Зязюна, В. Кан-Калика, В. Крутецького, Н. Ничкало, М. Фіцули, В. Семиченко, М. Ярмаченка та ін. Науковці (О. Будник, О. Васильєва, О. Дубасенюк, Ю. Клименюк, С. Мартиненко, О. Савченко, Н. Теличко та ін.) відзначають особливості професійної підготовки вчителя початкової школи та різноаспектно досліджують її. Полікультурна освіта є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників (Д. Бенкс, Л. Гайсіна, О. Грива, О. Гуренко, Г. Дмитрієв, Т. Коваль, Г. Палаткіна, В. Подобед, К. Юр'єва, Н. Якса та ін.).

Мета статті – проаналізувати особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів для роботи в поліетнічному регіоні.